

Sygn. akt III AUa 1278/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 lutego 2013 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Iwona Krzeczowska - Lasoń
Sędziowie:	SSA Magdalena Budzyńska - Górecka SSA Małgorzata Węgrzynowska - Czajewska (spr.)
Protokolant:	Angelika Judka

po rozpoznaniu w dniu 24 stycznia 2013 r. w Gdańsku

sprawy D. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o umorzenie należności z tytułu składek

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 24 maja 2012 r., sygn. akt VII U 415/12

zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1 i oddala odwołanie.

Sygn. akt III AUa 1278/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 7 grudnia 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział G. odmówił D. K. umorzenia należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne wraz z należnymi odsetkami, do opłacania których D. K. była zobowiązana w związku z prowadzeniem pozarolniczej działalności gospodarczej i jednoczesnym przebywaniem na urlopie wychowawczym z tytułu zatrudnienia na umowę o pracę w okresie od dnia 01 maja 2005 r. do dnia 30 września 2005 r.

D. K. wniosła odwołanie od powyższej decyzji, żądając jej zmiany poprzez umorzenie należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku wyrokiem z dnia 24 maja 2012r. zmienił zaskarżoną decyzję i umorzył ubezpieczonej odsetki z tytułu nieopłaconych w terminie składek za okres od 1 maja 2005 r. do 30 września 2005 r. i oddalił odwołanie w pozostałym zakresie.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył co następuje:

W okresie od 1 maja 2005 r. do 30 września 2005 r. D. K. prowadziła działalność gospodarczą i jednocześnie była zatrudniona na podstawie umowy o pracę.

D. K. dokonała wpłat na ubezpieczenia społeczne wraz z należnymi odsetkami za okres 05.2005r.- 09.2005r., tj. za okres prowadzenia działalności gospodarczej i jednoczesnego przebywania na urlopie wychowawczym z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę w dniu 15 kwietnia 2011 r.

Pismem z dnia 06 października 2011 r. (wpływ do ZUS w dniu 07 października 2011 r.) D. K. wystąpiła do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z wnioskiem o umorzenie należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, do opłacania których była zobowiązana w związku z prowadzeniem pozarolniczej działalności gospodarczej i jednoczesnym przebywaniem na urlopie wychowawczym z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę.

Decyzją z dnia 7 grudnia 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział G. odmówił D. K. umorzenia należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, do opłacania których D. K. była zobowiązana w związku z prowadzeniem pozarolniczej działalności gospodarczej i jednoczesnym przebywaniem na urlopie wychowawczym z tytułu zatrudnienia na umowę o pracę w okresie od dnia 01 maja 2005 r. do dnia 30 września 2005 r.

Powyższy stan faktyczny był w sprawie niesporny, żadna ze stron nie kwestionowała dokumentów zawartych w aktach rentowych, także i Sąd nie znalazł podstaw by nie dać im wiary.

Ocena zasadności odwołania ubezpieczonej D. K. sprowadzała się do oceny prawnej ustalonego stanu faktycznego i zasadności jej wniosku o umorzenie należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, do opłacania których była zobowiązana w związku z prowadzeniem pozarolniczej działalności gospodarczej i jednoczesnym przebywaniem na urlopie wychowawczym z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, w sytuacji gdy przedmiotowe należności wcześniej uiszczała na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2009 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy - Prawo bankowe (Dz.U. Nr 71, póź. 609 ze zm.) znowelizowała ustawę z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74, z późn. zm.) wprowadzając zmiany w zakresie podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego w przypadku zbiegu tego tytułu z innym tytułem ubezpieczenia.

Po wejściu w życie ustawy nowelizującej uległa zmianie sytuacja prawna w zakresie ubezpieczeń społecznych osób pobierających zasiłki macierzyńskie i prowadzących w tym czasie pozarolniczą działalność lub inną działalność zarobkową - osoby takie po nowelizacji są ubezpieczone z tytułu pobierania zasiłku zatem nie muszą opłacać składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności. Z tego względu osobom będącym w takiej sytuacji w okresie od dnia 1 stycznia 1999 r. należności składkowe z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności umarza się, a jeżeli zostały zapłacone, następuje zwrot składek. Na ich kontach w ZUS ewidencjonuje się składki emerytalną i rentowe z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego.

Natomiast sytuacja prawna w zakresie ubezpieczeń społecznych osób przebywających na urlopiach wychowawczych i prowadzących w tym czasie pozarolniczą działalność lub inną działalność zarobkową nie uległa zmianie. Osoby takie - jak przed nowelizacją - podlegają ubezpieczeniom i obowiązkowym składkom na ubezpieczenia społeczne z tytułu prowadzenia działalności. Stąd - osobom będącym w takiej sytuacji w okresie od dnia 1 stycznia 1999 r. umarza się tylko odsetki od zaległych składek, natomiast należność główna (składka z tytułu prowadzonej działalności) powinna być zapłacona.

Zróznicowanie sytuacji prawnej w zakresie ubezpieczenia społecznego osób prowadzących pozarolniczą działalność lub inną działalność zarobkową w okresie pobierania zasiłku macierzyńskiego (przebywania na urlopie macierzyńskim) i w okresie przebywania na urlopie wychowawczym wynika z zasadniczych różnic między tymi urloпами. Prawo do urlopu macierzyńskiego przysługuje z mocy prawa każdej kobiecie, która urodziła dziecko w czasie trwania stosunku pracy, niezależnie od stażu pracy, wymiaru wykonywanej pracy lub rodzaju zakładu pracy, w którym jest zatrudniona, i jest on urlopem obowiązkowym (pracownica nie może zrzec się prawa do tego urlopu). Okres urlopu macierzyńskiego jest czasem pozostawania w zatrudnieniu (pracownik jest jednak zwolniony z obowiązków wykonywania pracy) i otrzymywania zasiłku macierzyńskiego - będącego pochodną wynagrodzenia, bo stanowiącego 100 % przeciętnego wynagrodzenia z ostatnich 12 miesięcy. Funkcją urlopu macierzyńskiego jest ochrona zdrowia pracownicy i dziecka, w związku z tym pewna część tego urlopu musi być przeznaczona na regenerację fizycznych i psychicznych sił kobiety, jak również na zapewnienie dziecku opieki w pierwszym okresie życia. Należy również zauważyć, że urlop macierzyński trwa ściśle określony czas; obecnie przysługuje w wymiarze od 20 tygodni – w przypadku urodzenia 1 dziecka, do 37 tygodni – w przypadku urodzenia pięciorga i więcej dzieci przy jednym porodzie (w latach 1999 – 2008 okres ten był zmienny i wynosił od 14 do 39 tygodni).

Natomiast, odnosząc się do urlopu wychowawczego, należy wskazać, iż w przeciwieństwie do urlopu macierzyńskiego, nie przysługuje on z mocy prawa, udziela się go na pisemny wniosek pracownika i jest udzielany w wymiarze do 3 lat na dziecko, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez nie 4 roku życia (a pracownikowi opiekującemu się dzieckiem niepełnosprawnym przysługuje jeszcze dodatkowy urlop wychowawczy w wymiarze do 3 lat, z którego może skorzystać do ukończenia przez dziecko 18 roku życia). Celem urlopu wychowawczego jest stworzenie pracownikowi korzystnych warunków do sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem w sytuacji trudności z połączeniem obowiązków opiekuńczych z obowiązkami zawodowymi. Urlop ten powoduje czasowe zawieszenie obowiązku świadczenia pracy po stronie pracownika, zaś po stronie pracodawcy obowiązku zatrudniania go i świadczenia wynagrodzenia (czyli jest w istocie urlopem niepłatnym). Korzystanie z urlopu wychowawczego nie pozbawia pracownika możliwości podjęcia pracy u dotychczasowego lub innego pracodawcy albo rozpoczęcia innej działalności zarobkowej, a także nauki lub szkolenia. Jednak żadna z tych aktywności nie może wyłączać możliwości sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem. (por. uzasadnienie projektu ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy - Prawo bankowe (Dz.U. Nr 71, poz. 609 ze zm.)

W art. 4 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy - Prawo bankowe (Dz.U. Nr 71, poz. 609 ze zm.) - w związku z wprowadzonymi zmianami - wskazano, że na wniosek płatnika składek, który w okresie od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy zgłaszał ubezpieczonego podlegającego obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z tytułu, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy zmienianej w art. 1, i jednocześnie przebywającego na urlopie wychowawczym, Zakład Ubezpieczeń Społecznych umarza w całości lub w części należności z tytułu nieopłaconych składek na te ubezpieczenia należnych za tego ubezpieczonego w związku z prowadzeniem pozarolniczej działalności lub współpracy przy tej działalności za okres, w którym ubezpieczony przebywał na urlopie wychowawczym (ust.1). Na wniosek płatnika składek, pobrane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w okresie od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia wejścia niniejszej ustawy w życie, odsetki za zwłokę z tytułu nieopłaconych w terminie składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe, o których mowa w ust. 1. podlegają umorzeniu (ust. 2).

Art. 6 ustawy nowelizującej wskazywał, że wniosek, o którym mowa w art. 4 ust. 1 i 2, można złożyć w terminie 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy nowelizującej (wejście w życie nastąpiło 1 września 2009 r.). Jednak utracił on moc z dniem 6 września 2011 r.

Mając na względzie literalną treść art. 4 ust. 1 i 2 ustawy z 2009 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy - Prawo bankowe oraz motywy wprowadzenia tego przepisu wskazać trzeba, że art. 4 ust. 1 dotyczy tylko tych składek, które nie zostały jeszcze uiszczone. Wskazuje na to ta część przepisu, w której mowa o umorzeniu "należności z tytułu nieopłaconych składek". Oznacza to, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych, stosując niniejsze unormowanie, nie może umorzyć tych składek na ubezpieczenia społeczne, które już zostały opłacone, (por.

wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Kielcach z dnia 23 lutego 2011 r., I SA/Ke 70/11, LEX nr 784007). Możliwe jest jednak umorzenie odsetek za zwłokę z tytułu nieopłaconych w terminie składek na ubezpieczenia, co jest racjonalne także z uwagi na okoliczność, że brak takiej możliwości stanowiłby swoistą niepotrzebną sankcją dla osób, które opłaciły składki wypełniając swój obowiązek ustawowy i stawiając je w znacznie gorszej sytuacji niż osoby, które składek nie opłaciły. Zwłaszcza gdy uwzględni się fakt, iż według powołanego wyżej przepisu odsetki podlegają umorzeniu, bez potrzeby składania wniosku o ich umorzenie. Okoliczność czy odsetki wpłacił sam płatnik czy też zostały pobrane przez pozwanego nie powinna mieć wpływu na możliwość ich umorzenia.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy w pkt I wyroku, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. oraz wyżej cytowanych przepisów zmienił zaskarżoną decyzję i umorzył D. K. odsetki z tytułu nieopłaconych w terminie składek za okres od dnia 1 maja 2005 r. do dnia 30 września 2005 r., w pkt II wyroku na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie w pozostałym zakresie, tj. co do należności głównej z tytułu składek.

Apelację od wyroku wywiódł pozwany organ rentowy zaskarżając wyrok w pkt 1 zarzucając naruszenie przepisu art. 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy – Prawo bankowe (Dz. U z 2009 Nr 71 poz. 609 z późn. Zm.)

Wskazując na powyższe, pozwany wnosił o:

1. Zmianę zaskarżonego wyroku w zaskarżonym punkcie i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych,
2. Uchylenie zaskarżonego wyroku w pkt 1 i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia przez Sąd I instancji, z przyczyn podanych w uzasadnieniu.

W uzasadnieniu podniesiono, że zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy – Prawo bankowe, na wniosek płatnika składek, który w okresie od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy zgłaszał ubezpieczonego podlegającego obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności lub współpracy przy tej działalności i jednocześnie przebywającego na urlopie wychowawczym, Zakład Ubezpieczeń Społecznych umarza w całości lub w części należności z tytułu nieopłaconych składek na te ubezpieczenia należnych za tego ubezpieczonego w związku z prowadzeniem pozarolniczej działalności lub współpracy przy tej działalności za okres, w którym ubezpieczony przebywał na urlopie wychowawczym.

Zgodnie z ust. 2 tego artykułu na wniosek płatnika składek, pobrane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w okresie od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia wejścia niniejszej ustawy w życie, odsetki za zwłokę z tytułu nieopłaconej w terminie składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe o których mowa w ust. 1, podlegają umorzeniu.

Wnioskodawczyni opłaciła zaległe składki na ubezpieczenia społeczne, a także uregulowała odsetki po wskazanym a art. 4 cyt. Ustawy terminie. Wnioskodawczyni opłaciła zaległe składki na ubezpieczenia społeczne, a także uregulowała odsetki po wskazanym a wrt. 4 cyt. Ustawy terminie. Odsetki wpłynęły dnia 15 kwietnia 2011 r. zatem po dniu wejścia w życie ustawy – Prawo bankowe.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja jest uzasadniona.

W myśl art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz o zmianie ustawy - Prawo bankowe (Dz. U. Nr 71, póź. 609) na wniosek płatnika składek, pobrane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w okresie od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia wejścia niniejszej ustawy w życie, odsetki za zwłokę z tytułu nieopłaconych w terminie składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe, o których mowa w ust. 1, podlegają umorzeniu. Ustęp 1 art. 4 ustawy przewiduje natomiast, że na wniosek płatnika składek, który

w okresie od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy zgłaszał ubezpieczonego podlegającego obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z tytułu, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy zmienianej w art. 1, i jednocześnie przebywającego na urlopie wychowawczym, Zakład Ubezpieczeń Społecznych umarza w całości lub w części należności z tytułu nieopłaconych składek na te ubezpieczenia należnych za tego ubezpieczonego w związku z prowadzeniem pozarolniczej działalności lub współpracy przy tej działalności za okres, w którym ubezpieczony przebywał na urlopie wychowawczym. Brzmienie art. 4 ust. 1 ustawy, nie powinno budzić wątpliwości, że dotyczy on tylko tych składek, które nie zostały jeszcze uiszczone. Wskazuje na to ta część przepisu, w której mowa o umorzeniu "należności z tytułu nieopłaconych składek". Oznacza to, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych, stosując niniejsze unormowanie, nie może umorzyć tych składek na ubezpieczenia społeczne, które już zostały opłacone.

Skoro zaś w niniejszej sprawie nie zostały pobrane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w okresie od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia wejścia niniejszej ustawy w życie, odsetki za zwłokę z tytułu nieopłaconych w terminie składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe, o których mowa w ust. 1, bo zostały one uiszczone przez wnioskodawczynię w dniu 15 kwietnia 2011 r., a więc po wejściu w życie ustawy, co miało miejsce w dniu 1 września 2009 r., to uznać należy, że ich umorzenie nie jest możliwe.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny na mocy art. 386 § 1 KPC orzekł jak w sentencji.